
RESULTATEN VAN EEN VOGELTELLING LANGS DE NEDERLANDSE
EN BELGISCHE NOORDZEEKUST IN JANUARI 1977

P.L. Meininger

Inleiding

Om een beter beeld te krijgen van de aantallen overwinterende vogels langs de Nederlandse en Belgische Noordzeekust werd op 8 en 9 januari 1977 een vogeltelling georganiseerd langs het strand en in de kuststrook van Schiermonnikoog tot de Franse grens (figuur 1). De telling werd georganiseerd door de Club van Zeetrekwaarnemers (P.L. Meininger). In het wadengebied vond de telling plaats mede in het kader van een internationale wadvogeltelling (P.M. Zegers en G.C. Boere) en langs de Belgische kust mede in het kader van een maandelijkse steltlopertelling door de Werkgroep Kustwaadvogels van de Belgische sectie van het I.W.R.B. (M. Becuwe).

De weersomstandigheden gedurende de telling waren als volgt:

zaterdag, 8 januari
wind: NW-W, 2-5 Beaufort
zicht: matig - goed
temperatuur: 5°C.
neerslag: geen

zondag, 9 januari
wind: ZW-W, 5-6 Beaufort
zicht: slecht
temperatuur: 4°C.
neerslag: regen.

Het grootste deel van de trajecten is geteld op 8 januari. Er werd naar gestreefd zoveel mogelijk alle vogels te tellen, die buiten de zeereep of -dijk

met de kijker waarneembaar waren (max. ca. 5 km.). Het beperkte zicht en de hoge golven zijn de oorzaak van de vermoedelijke onvolledigheid van de aantallen duikers, futen en eenden. Alleen in België werden de meeuwen niet volledig geteld. Waarschijnlijk zijn de steltlopers het meest volledig geteld en de vermelde aantallen geven een reëel beeld van de werkelijk aanwezige aantallen.

Aan de telling van totaal circa 454 kilometer kust werd medewerking verleend door 61 personen, aan wie veel dank verschuldigd is.

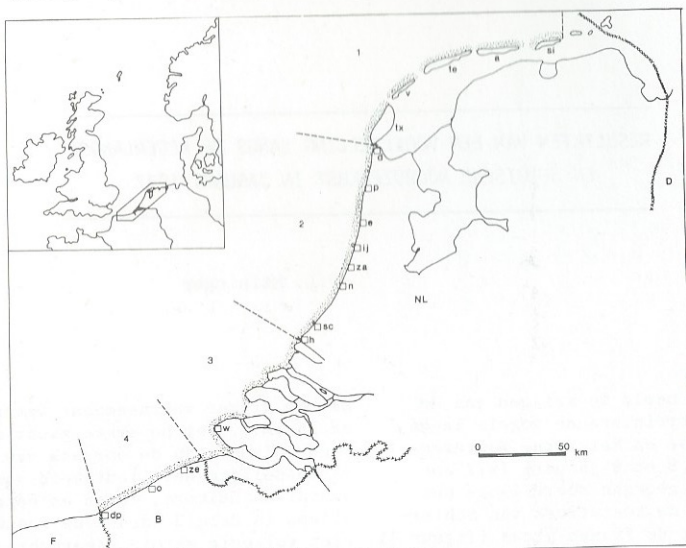
Resultaten

De getelde aantallen zijn weergegeven in tabel 1.

Niet in de tabel opgenomen zijn: strandleeuwerik 26, kuifleeuwerik 5, graspieper 41, oeverpieper 10, roodborsttapuit 3, sneeuwgorst 73, groenling 50, zwarte kraai 101, bonte kraai 249, kauw 40, ekster 20.

Op de hoogwatervluchtplaats op de Noordsvaarder (Terschelling): rosse grutto 1400 en bonte strandloper 900. Eveneens niet opgenomen zijn de volgende aantallen dood gevonden vogels: roodkeelduiker 2, fuut 1, noordse stormvogel 5, jan van gent 1, drie-teenmeeuw 8, dwergmeeuw 1, alk 5 en zeekoet 6.

Figuur 1: Overzichtskaart van het Nederlands-Belgische Noordzeekustgebied.
Survey-map of the Dutch and Belgian coastal area.



Distriktsindeling/districts:

1. Noordzeekust waddeneilanden ('wadden')
2. Noordzeekust Noord- en Zuid-Holland ('Hollandse kust')
3. Noordzeekust deltagebied ('delta')
4. Noordzeekust België ('België')

afkortingen/abbreviations:

| | | |
|--------------------|-----------------|--------------------|
| si Schiermonnikoog | p Petten | h Hoek van Holland |
| a Ameland | e Egmond | w Westkapelle |
| te Terschelling | ij IJmuiden | ze Zeebrugge |
| v Vlieland | za Zandvoort | o Oostende |
| tx Texel | n Noordwijk | dp De Panne |
| d Den Helder | sc Scheveningen | |

Diskussie

Tijdens de telling werden geen opmerkelijke concentraties futen op zee vastgesteld. Dit in tegenstelling tot voorgaande jaren, toen er bijvoorbeeld op 30 januari 1972 tussen Katwijk en Noordwijkerhout 4.000 ex. werden geteld (Limosa 47:33). Dit houdt waarschijnlijk verband met de zachte weersomstandigheden. Bovendien lijkt het niet uitgesloten dat de functie als overwinteringsgebied of pleisterplaats op de (zeer vroege!) voorjaarstrek, die voorheen door het kustgebied werd ver-

vuld, thans is overgenomen door het Grevelingenmeer, waar bijvoorbeeld in januari 1975 5.100 en in februari 1976 9.700 ex. aanwezig waren (Saeijs en Baptist, 1976).

Het voorkomen van zweemenden, duikenden en zaagbekken is sterk afhankelijk van vorst. De zachte weersomstandigheden, het slechte zicht en de hoge golfslag gedurende de telling zijn de oorzaak van de geringe waargenomen aantallen. Het grote aantal smienten in

het kustgebied van de delta werd gezien bij de Kwade Hoek (2.000 ex.). De waargenomen kolganzen en brandganzen bevonden zich op de Middelpaats voor de Brouwersdam, een plaats waar normaal geen ganzen voorkomen.

De grote zeeëend overwintert waarschijnlijk in kleine aantallen in de Nederlandse en Belgische kustwateren. De aantallen waargenomen zwarte zeeëenden geven een onjuist beeld van de werkelijk aanwezige aantallen. Deze soort verblijft tot vele kilometers uit de kust en is alleen bij extreem gunstige

omstandigheden vanaf het land te tellen. Atkinson-Willes (1975) noemt als januari-aantallen voor de Nederlandse kust maximaal 6.800 ex. en voor de Belgische kust maximaal 3.800 ex. Langs de Noordzeekust van het deltagebied overwinteren circa 15.000 ex. (Saeijs en Baptist, 1974) en in het waddengebied meerdere duizenden. Waarschijnlijk overwinteren in Nederland 20 à 30.000 zwarte zeeëenden.

Het aantal getelde eidereenden geeft waarschijnlijk een redelijk beeld van het werkelijk aanwezige aantal langs

Tabel 1: Resultaten van een vogeltelling langs de Nederlandse en Belgische kust op 8 en 9 januari 1977.
Results of the bird-count along the Dutch and Belgian coast on January 8 and 9 1977.

| soort | wadden | holl. kust | delta | totaal Nederl. | België | TOTAAL |
|---------------------|--------|------------|-------|----------------|--------|--------|
| duiker spec. | - | 3 | 2 | 5 | - | 5 |
| roodkeelduiker | 3 | 2 | 1 | 6 | - | 6 |
| fuut | - | 39 | 40 | 79 | 2 | 81 |
| roodhalsfuut | - | 8 | - | 8 | - | 8 |
| kuifduiker | - | 1 | - | 1 | - | 1 |
| dodaars | - | 6 | - | 6 | - | 6 |
| aalscholver | - | - | 74 | 74 | - | 74 |
| wilde eend | 152 | 279 | 210 | 641 | 27 | 668 |
| wintertaling | - | - | 18 | 18 | - | 18 |
| smient | - | 141 | 2004 | 2145 | - | 2145 |
| pijlstaart | - | - | 160 | 160 | - | 160 |
| slobeend | - | - | 2 | 2 | - | 2 |
| toppereend | - | - | 4 | 4 | - | 4 |
| kuifeend | 4 | - | - | 4 | - | 4 |
| brilduiker | 2 | - | 25 | 27 | - | 27 |
| ijseend | - | - | 10 | 10 | - | 10 |
| grote zeeëend | - | 1 | - | 1 | 1 | 2 |
| zwarte zeeëend | 6 | 272 | 360 | 638 | 84 | 722 |
| eidereend | 1697 | 133 | 164 | 1994 | 9 | 2003 |
| middelste zaagbek | 4 | 1 | 52 | 57 | - | 57 |
| bergeend | 50 | - | 62 | 112 | 2 | 114 |
| grauwe gans | - | - | 13 | 13 | - | 13 |
| kolgans | - | - | 90 | 90 | - | 90 |
| brandgans | - | - | 110 | 110 | - | 110 |
| rotgans | - | - | - | - | 1 | 1 |
| meerkoet | 4 | 207 | - | 211 | - | 211 |
| scholekster | 711 | 387 | 2028 | 3126 | 390 | 3516 |
| zilverplevier | - | 8 | 114 | 122 | 35 | 157 |
| bontbekplevier | - | - | 1 | 1 | 24 | 25 |
| strandplevier | - | - | - | - | 1 | 1 |
| steenloper | 106 | 685 | 566 | 1357 | 657 | 2014 |
| wulp | 10 | - | 17 | 27 | - | 27 |
| rosse grutto | - | - | 90 | 90 | 1 | 91 |
| tureluur | 1 | 34 | 43 | 78 | 32 | 110 |
| zwarte ruiters | 1 | - | - | 1 | - | 1 |
| kanoetstrandloper | - | - | 4 | 4 | - | 4 |
| paarse strandloper | 20 | 154 | 150 | 324 | 320 | 644 |
| bonte strandloper | 15 | 53 | 1015 | 1083 | 703 | 1786 |
| drieteenstrandloper | 1391 | 1073 | 604 | 3068 | 658 | 3726 |
| grote mantelmeeuw | 1861 | 648 | 1355 | 3864 | 2 | 3866 |
| kleine mantelmeeuw | 113 | 207 | 28 | 348 | 41 | 389 |
| zilvermeeuw | 4304 | 10979 | 10467 | 25750 | 636 | 26386 |
| stormmeeuw | 1289 | 1238 | 1371 | 3898 | 308 | 4206 |
| kokmeeuw | 151 | 1068 | 635 | 1854 | 1366 | 3240 |
| zwartkopmeeuw | - | 1 | - | 1 | - | 1 |
| drieteenmeeuw | - | 11 | 9 | 20 | - | 20 |
| grote stern | - | - | 3 | 3 | - | 3 |
| zeekoet | 1 | - | - | 1 | 1 | 2 |
| TOTAAL | 11895 | 17639 | 21901 | 51435 | 5320 | 56755 |

de Noordzeekust, dat deze winter niet erg hoog was. Bij vorst vindt vaak wegtrek plaats uit de waddenzee en kunnen de aantallen langs de Hollandse, Zeeuwse en Belgische kust oplopen tot enkele duizenden.

Het aantal steltlopers bedroeg 12.102. Voor enige karakteristieke soorten zijn de aantallen en dichtheden opgenomen in tabel 2. Becuwe (1972) vermeldt voor de Belgische kust in de periode 1968-1970 als maximum voor de steenloper 370 ex. en voor de paarse strandloper 180 ex. Sinds 1970 zijn de aantallen hier van jaar tot jaar toegenomen en de gedurende de telling waargenomen aantallen kunnen thans als normaal beschouwd worden (pers. med. Becuwe).

De verspreiding van de paarse strandloper is beperkt tot golfbrekers, havenhoofden en zeedijken. Dit geldt in mindere mate voor de steenloper, die plaatselijk ook op zandstranden voorkomt (figuur 2 en 3). De verspreiding en dichtheden van de drieteenstrandloper, een typische strandsoort, zijn

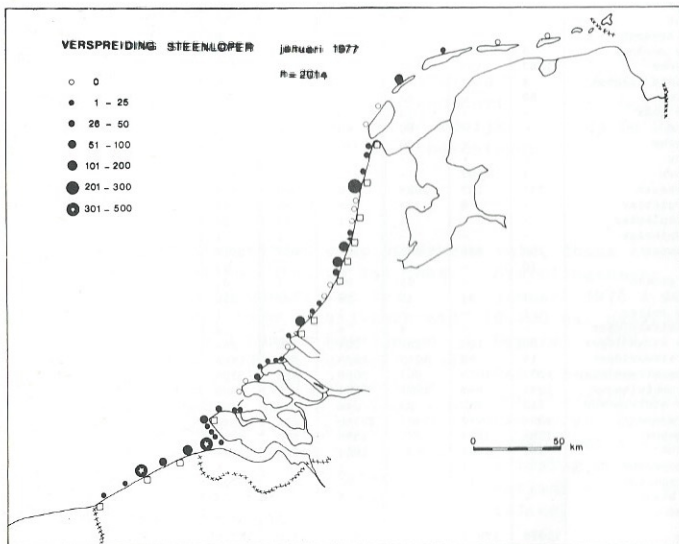
weergegeven in figuur 4.

De grote burgemeesters werden gezien bij IJmuiden en de zwartkopmeeuw bij Scheveningen, waar deze overwinterde (pers. med. Remeus). Opmerkelijk is het aantal kleine mantelmeeuwen (389), een soort die door de Commissie voor de Nederlandse Avifauna (1970) zomer-vogel genoemd wordt, maar die in aanzienlijke aantallen blijkt te overwinteren.

De grote stern was behalve op de inmiddels traditionele overwinteringsplaats bij de Brouwersdam (Ouweneel, 1976) ook aanwezig bij Vlissingen (2 ex.).

Toekomstige tellingen

Gezien het resultaat van de in januari 1977 gehouden telling lijkt het zinvol dit soort tellingen in de toekomst te herhalen. Het is de bedoeling in het seizoen 1977/1978 in november, januari en maart het hele kustgebied te tellen en in de tussentijd



Figuur 2:
Verspreiding van de steenloper *Arenaria interpres* op 8 en 9 januari 1977.

Distribution of the Turnstone *Arenaria interpres*.

maanden in de periode augustus-mei een aantal representatieve trajecten. Personen die bereid zijn aan de telling medewerking te verlenen kunnen zich opgeven bij onderstaand adres.

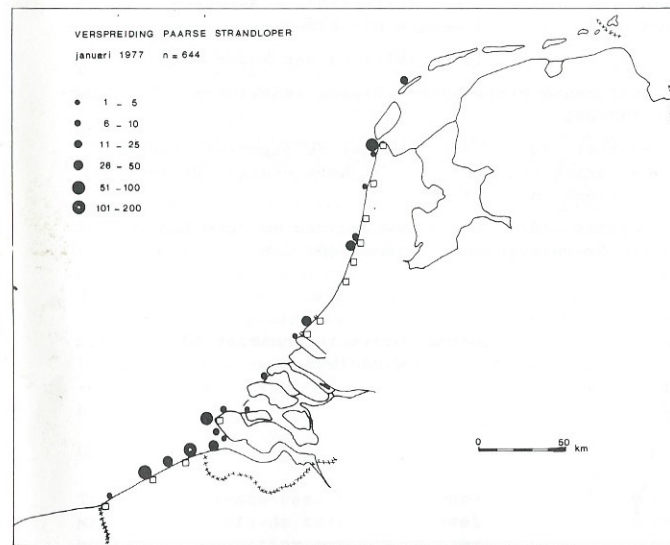
Summary

To get a better impression of the numbers of birds wintering along the Dutch and Belgian North-Sea coast a bird-count was carried out on January 8 and 9 1977 in the coastal area from Schiermonnikoog to the French border (454 km.). The counting was carried out by a total of 61 persons.

Some interesting results are the following numbers of birds counted: *Somateria mollissima* 2,003, total waders 12,102, *Haematopus ostralegus* 3,516, *Arenaria interpres* 2,014, *Calidris maritima* 644, *Calidris alpina* 1,786 and *Calidris alba* 3,726 (table 1). Table 2 gives for some species and for different districts (figure 1) the mean number of birds counted per km. In 1977/78 counts will be made in the same area in November, January and March; monthly counts in some representative parts of the area will be made from August until May.

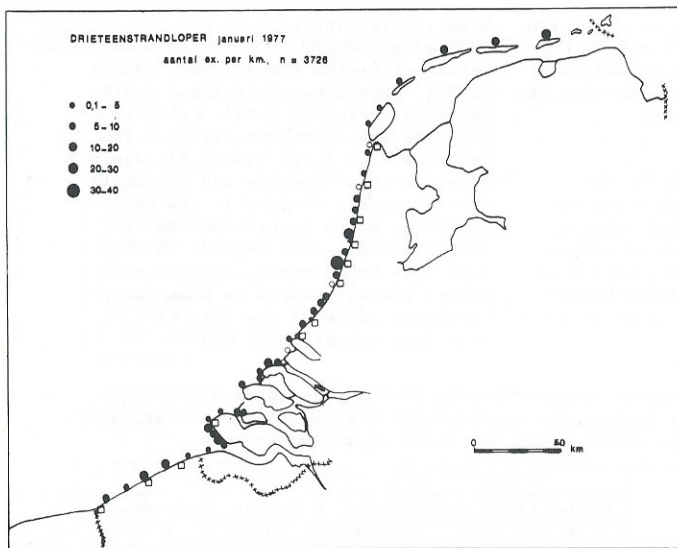
Tabel 2: Dichtheden van enkele karakteristieke steltlopers tijdens een vogeltelling langs de Nederlandse en Belgische kust op 8 en 9 januari 1977. Densities of some waders along the coast (mean number/km)

| soort | dichtheid (gem. aantal ex./km.) | | | | |
|---------------------|---------------------------------|-----------|-------|--------|-----------|
| | wadden | Holl.kust | delta | België | gemiddeld |
| scholekster | 5,47 | 3,07 | 15,60 | 5,74 | 7,47 |
| steenloper | 0,82 | 5,44 | 4,36 | 9,66 | 5,07 |
| bonte strandloper | 0,12 | 0,42 | 7,80 | 10,33 | 18,67 |
| drieteenstrandloper | 10,70 | 8,52 | 4,65 | 9,68 | 8,39 |
| totaal steltlopers | 17,35 | 19,00 | 35,63 | 41,49 | 26,66 |



figuur 3:
Verspreiding van de paarse strandloper *Calidris maritima* op 8 en 9 januari 1977.

Distribution of the Purple Sandpiper *Calidris maritima*.



Figuur 4:
Verspreiding en dicht-
heden van de drieteen-
strandloper *Calidris*
alba op 8 en 9 janua-
ri 1977.

Distribution of the
Sanderling *Calidris*
alba.

Literatuur

- Atkinson-Willes, G.L. 1975. Effectifs et distribution des Canards marins dans le Nord-Ouest de l'Europe janvier 1967-1973. *Aves* 12: 254-284.
- Becuwe, M. 1972. Het voorkomen van de steenloper *Arenaria interpres* (L.) en de paarse strandloper *Calidris maritima* (Brünnich) in België en in Zeeuws-Vlaanderen (Nederland). *Giervalk* 61: 175-223.
- Commissie voor de Nederlandse Avifauna. 1970. Avifauna van Nederland, Leiden.
- Ouweneel, G.L. 1975. Overwinterende grote sterns *Sterna sandvicensis* in Nederland. *Limosa* 48: 197-201.
- Saeijs, H.L.F. en H.J.M. Baptist. 1974. Vogels in het deltagebied. Prognose voor verschillende inrichtingsmodellen. Rijkswaterstaat Deltadienst afdeling Milieuonderzoek, nota 74-16.
- Saeijs, H.L.F. en H.J.M. Baptist. 1976. Het voorkomen van de fuut *Podiceps cristatus* L. op het Grevelingenmeer. *Limosa* 49: 1-8.

adres: Grevelingenstraat 53,
Middelburg.

